

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Projektu izstrāde un vadība

Anta Gailiņa, Mg.oec., Mg.phys.

triviums apmācība

1. Projekta dzīves cikls

- Projekta jēdziens - īstermiņa mērķtiecīgu darbību kopums, lai radītu unikālu produktu vai pakalpojumu:
 - ierobežotā laika posmā;
 - ar ierobežotiem naudas līdzekļiem;
 - ar ierobežotiem personāla resursiem.
- Projekta būtība ir darbība – būvniecība, jaunu produktu, jaunu tehnoloģiju izstrādāšana, organizatoriskie pārveidojumi, stratēģiju izstrāde un ieviešana.

Projekta dzīves cikla fāzes

- 1. Projekta identifikācija;
- 2. Projekta izstrāde;
- 3. Projekta izvērtēšana;
- 4. Lēmums;
- 5. Projekta ieviešana un uzraudzība;
- 6. Projekta novērtēšana.

Uzdevums:

- Kurša projekta tēmas izvēle un definēšana
 - *Prāta vētra*
 - *Diskusija*
 - *Problēmas definēšana*
 - *Jautājumu formulēšana*

2. Projekta iekšējā un ārējā vide, interešu grupas

- **Projekta vide:**
 - iekšējā – pamatorganizācijā pastāvošā specifiskā vide (uzņēmums, firma)
 - ārējā – ārpus pamatorganizācijas pastāvošā vide (sociālā, tiesiskā, ekonomiskā, psiholoģiskā)
- Interešu grupu analīze.
- **Interesenti** – personu grupas, kuras:
 - ņem dalību projektā
 - interesējas par projektu
 - projekta rezultāti ietekmē to darbību

SVID analīze

- SVID analīze ir situācijas analīzes metode, kurā apskata analizējamās lietas stiprās un vājās puses, iespējas un draudus.
- Ieteicams SVID analīzē apskatīt tagadni
- attiecināt stiprās un vājās puses un organizācijas iekšieni, bet iespējas un draudus uz ārējo pasauli.
- Katrā sadaļā vēlams ierakstīt 3 - 5 būtiskākos aspektus:
- Ar SVID palīdzību var katru jomu izvērtēt atsevišķi, piem., darbinieki, materiāli resursi, partneri, pakalpojumi, u.tml.

Praktiskais darbs:

- Kursa projekta SVID analīzes izstrāde (darbs grupās).

3. Projekta komanda un iesaistītās puses

- Projekta komanda
- Projekta vadītājs
- Lomas projekta komandā, psiholoģiskā saderība.
- Uzraudzības komiteja (nepieciešamība, sastāvs, funkcijas, prasības).

Projekta komanda

- **Uzdevumi:**
 - atbildība par noteiktiem uzdevumiem un mērķiem;
 - dokumentācijas kārtošana;
 - informēšana par padarīto;
 - darbs komandā;
- **Atbildība:**
 - laikā un kvalitatīvi veikt darbu;
 - izpildīt plānotos darbus pilnā apjomā;
 - informēt par neizpildi un riskiem.
- **Tiesības:**
 - Pieprasīt resursus darba uzdevumu veikšanai.

Projekta vadītājs

- Personiskās īpašības;
- Projekta vadīšanas kvalifikācija;
- Specifiska profesionālā kvalifikācija;
- Projekta vadītāja pienākumi

Projekta vadītāju izvēlas:

No organizācijas iekšienes:

- **Priekšrocības:**
 - + labi pārzina vietējos apstākļus;
 - + var būt ieinteresēts organizācijas, ne tikai projekta panākumos;
 - + parasti lētāks.
- **Trūkumi:**
 - - var būt iesīkstējušu priekšstatu varā;
 - - nepietiekama kompetence projektu vadīšanā;
 - - ietekmē amats, iepriekšējās attiecības, perspektīva pēc projekta pabeigšanas.

Projekta vadītāju izvēlas:

No ārpuses:

- ***Priekšrocības:***
 - + iespēja izvēlēties vislabāko kandidatūru;
 - + nav saistīts ar iepriekšējām attiecībām, nav jā rūpējas par savu nākotni organizācijā.
- ***Trūkumi:***
 - - nepārzina vietējos apstākļus;
 - - var būt iepriekšējo panākumu/neveiksmju varā;
 - - parasti dārgāks.

Eksperti, konsultanti

- Projekta sagatavošanas fāzē ir jāizlemj, vai piesaistīt konsultantus.
 - Īslaicīgi specifiski pakalpojumi – eksperti vai konsultanti;
 - regulāri pakalpojumi – ārpakalpojumi;
 - izpildītāji.

Konsultantu iesaistīšanas priekšrocības:

- + specifiskās zināšanas un pieredze;
- + palīdz analizēt trūkumus un plānot projektu;
- + rada iespēju izveidot jauktu projekta komandu;
- + palīdz izstrādāt un ieviest sistēmu;
- + projekta gala rezultāts tiek sasniegts ātrāk;
- + ieinteresētība;
- + attieksmes neitralitāte.

Konsultantu iesaistīšanas trūkumi:

- - nespēj izprast uzņēmuma īpatnības;
- - iepriekšējā pieredze, kas uzņēmumam var nederēt;
- - uzdod nevajadzīgas darbības un dokumentus, kā rezultātā izveidotā sistēma var nebūt efektīga;
- - izmanto gatavas rokasgrāmatas.

Ārējo projekta dalībnieku ietekme uz projektu:

- iespēja izveidot jauktu projekta komandu;
- papildus personāla tiek nodrošināts ar brīvo profesiju pārstāvjiem, līgumdarbiniekiem;
- projektā ir nepieciešamas specifiskas zināšanas, kas tiek “nopirktas” no piesaistītajiem speciālistiem;
- Īpaša ieinteresētība projekta jautājumu risināšanā.

Kompetences matrica

- Kompetences matricā katrai aktivitātei ieraksta atbildīgos darbiniekus;
- katra atsevišķa darbība ir jānoformulē skaidri un viennozīmīgi;
- katra darbība ir jāpiemēro uzdevuma izpildītājam atbilstoši tā zināšanām un prasmēm;
- katram uzdevumam ir jānosaka nepieciešamās kompetences

Uzraudzības komiteja

izskata un apstiprina

- Projekta virsmērķi un konkrētos mērķus.
- Projekta pamata koncepciju.
- Projekta īstenošanas plānu.
- Kontrolē projekta īstenošanas gaitas atbilstību noteiktajiem laika un resursu ierobežojumiem.

UK sastāvs

- Organizācijas augstāka līmeņa vadītājs vai tā pilnvarotai personai;
- Kompetentam pārstāvim projekta specifiskajā jomā;
- Kompetentas personas resursu jomā;
- Kompetentam un pilnvarotam pieņemt lēmumus projekta produkta lietotāju pārstāvim.

4. Projekts kā problēmas risinājums

- Projekta problēmu identificēšana.
- Projekta galvenās problēmas definēšana un analīze.
- Problēmas cēloņu un seku identificēšana.

Problēmu analīze

- Izvirzot problēmu, jārod atbildes uz jautājumiem.
 - Kas ir tie cilvēki, kuriem ir problēma?
 - Kur viņi atrodas?
 - Kas tā ir par problēmu?
 - Kad tā radās?
 - Kādā veidā šī problēma tika konstatēta?
 - Vai varat to pamatot ar dokumentiem, izmantojot pētījumu rezultātus, statistiku u.c.?
 - Vai tā ir vietējas vai globālas nozīmes?
 - Kādēļ tieši Jūs risināsi šo problēmu?

5. Mērķu definēšana

- Mērķim jābūt ar noteiktām īpašībām:
 - tieši saistītam ar projektu;
 - konkrētam, skaidri definētam;
 - objektīvi novērtējamam;
 - sasniedzamam.

Mērķu iedalījums un stratēģija

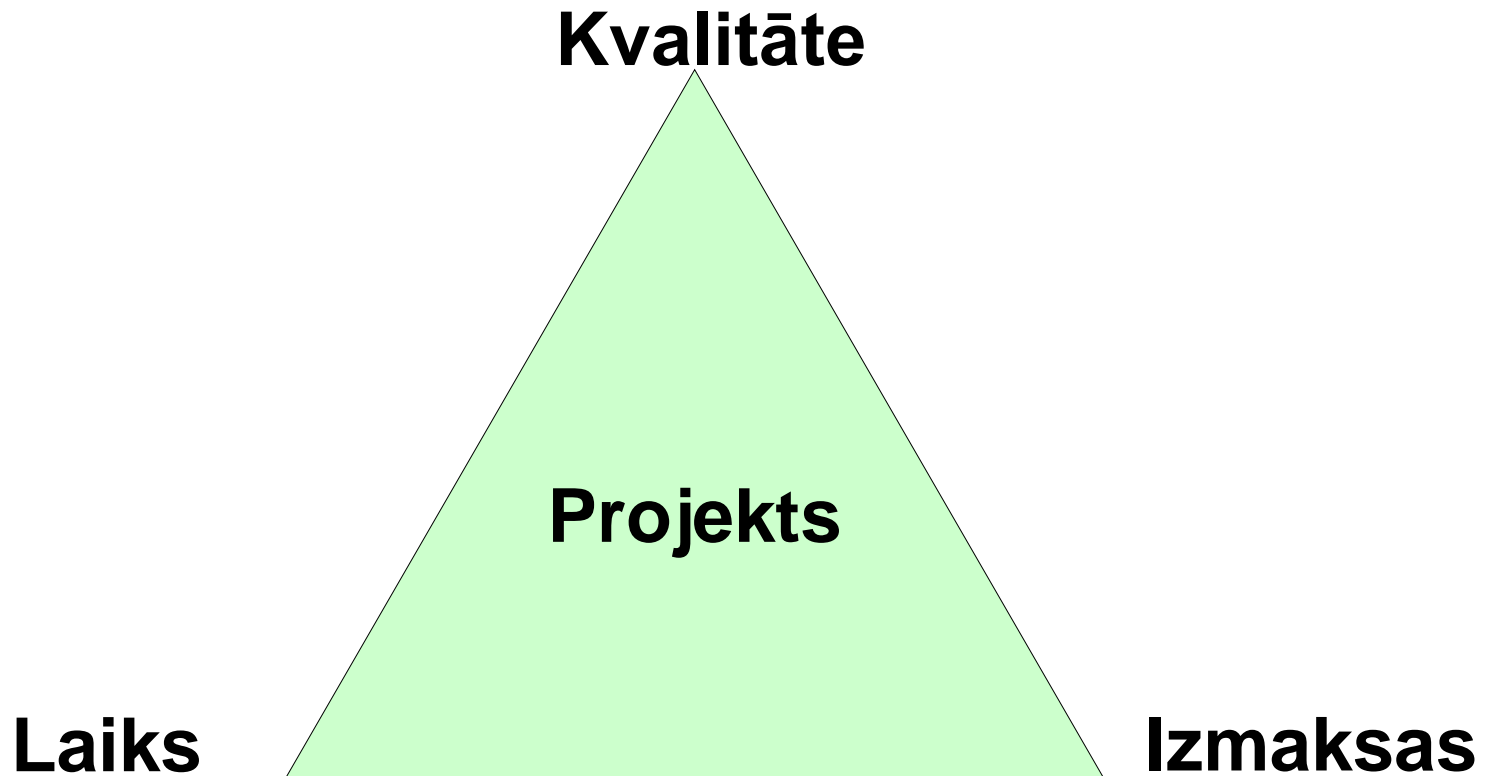
- Projekta mērķus formulē projekta sākuma fāzē.
- Visbiežāk projektos pielieto divu veidu mērķus:
 - vispārējais, globālais, attīstības, ilgtermiņa mērķis;
 - konkrētais jeb tiešais, īstermiņa projekta mērķis.

Stratēģijas analīze

- Stratēģijas analīzē noskaidro:
 - Vai visas identificētās problēmas/ noteiktos mērķus ietvert, vai izvēlēties dažus? Kurus?
 - Kādas ir pozitīvās attīstāmās iespējas?
 - Kāds ir visefektīvākais izdevumu un ieguvumu variants?

Projekta mērķu spriedzes trijstūris

6. Projekta pamatojuma izstrāde

- Risinājumu alternatīvas
- Projekta budžeta (tāmes) sastādīšana
- Labākās alternatīvas izvēle un optimizēšana
- Rezultātu un ietekmes izvērtējums

Alternatīvu analīze

- Praksē bieži tiek izstrādāti ne tikai 2 alternatīvu analīzes scenāriji, bet gan 3 un vairāk. Piemēram:
 - situācija bez projekta (Nulles alternatīva, jeb neveikt nekādus ieguldījumus);
 - projekts ar minimāliem ieguldījumiem (nedaudz uzlabojam esošo situāciju);
 - situācija ar projektu.

Alternatīvu analīze

- 1. Īss problēmas atrisināšanas alternatīvu apraksts.
- 2. Īss atsevišķo alternatīvu novērtējums pēc iepriekš noteiktiem kritērijiem:
- Alternatīvas - Priekšrocības - Trūkumi – Izmaksas*
- *izmaksas norādīt pēc kritērijiem: zemas, vidējas, augstas
- 3. Secinājums un lēmums, kura alternatīva izvēlēta projektam un kāpēc (pamatojumu).

7. Komunikācija projektā

- Iekšējā komunikācija
 - komunikācijas veidi un kanāli projekta komandā,
 - projektu sanāksmes saturs un uzdevumi, utt.
- Ārējā komunikācija.

Komunikācijas aktivitāšu mērķi

- Sniegt kvalitatīvu informāciju par Projekta nepieciešamību, tā mērķiem, aktivitātēm, rezultātiem, kā arī ieguvumiem;
- Veicināt informētību un iesaisti Projekta realizēšanas procesā
- Veicināt sabiedrības un Projektā iesaistīto personu diskusiju un viedokļu apmaiņu;

Komunikācijas aktivitāšu mērķi

- novērst viedokļu veidotāju un masu mediju iespējamus nepamatotus pārmetumus par Projekta realizēšanas nelietderību, kā arī ieguldīto līdzekļu efektīvu izlietojumu;
- veicināt pozitīvu organizācijas darba atspoguļojumu masu medijos, komunikāciju balstot uz Projekta ieguvumiem;

triviums apmācība

Uzdevumi komunikācijas mērķu sasniegšanai

- veikt komunikācijas SVID analīzi;
- definēt komunikācijas aktivitāšu mērķauditoriju;
- aprakstīt iespējamās komunikācijas kanālus un noteikt komunikācijas veidus;
- noteikt komunikācijā iesaistīto personu kompetences un atbildības līmeņus;
- izstrādāt komunikācijas aktivitāšu laika grafiku.

Informācijas kanāli

- Projekta mājas lapa,
- ziņu aģentūras,
- interneta portāli,
- nacionālie laikraksti, TV un radio.
- reģionālie laikraksti,
- pašvaldību mājas lapas,
- nevalstisko organizācijas mājas lapas u.c. interneta resursi.

triviums apmācība

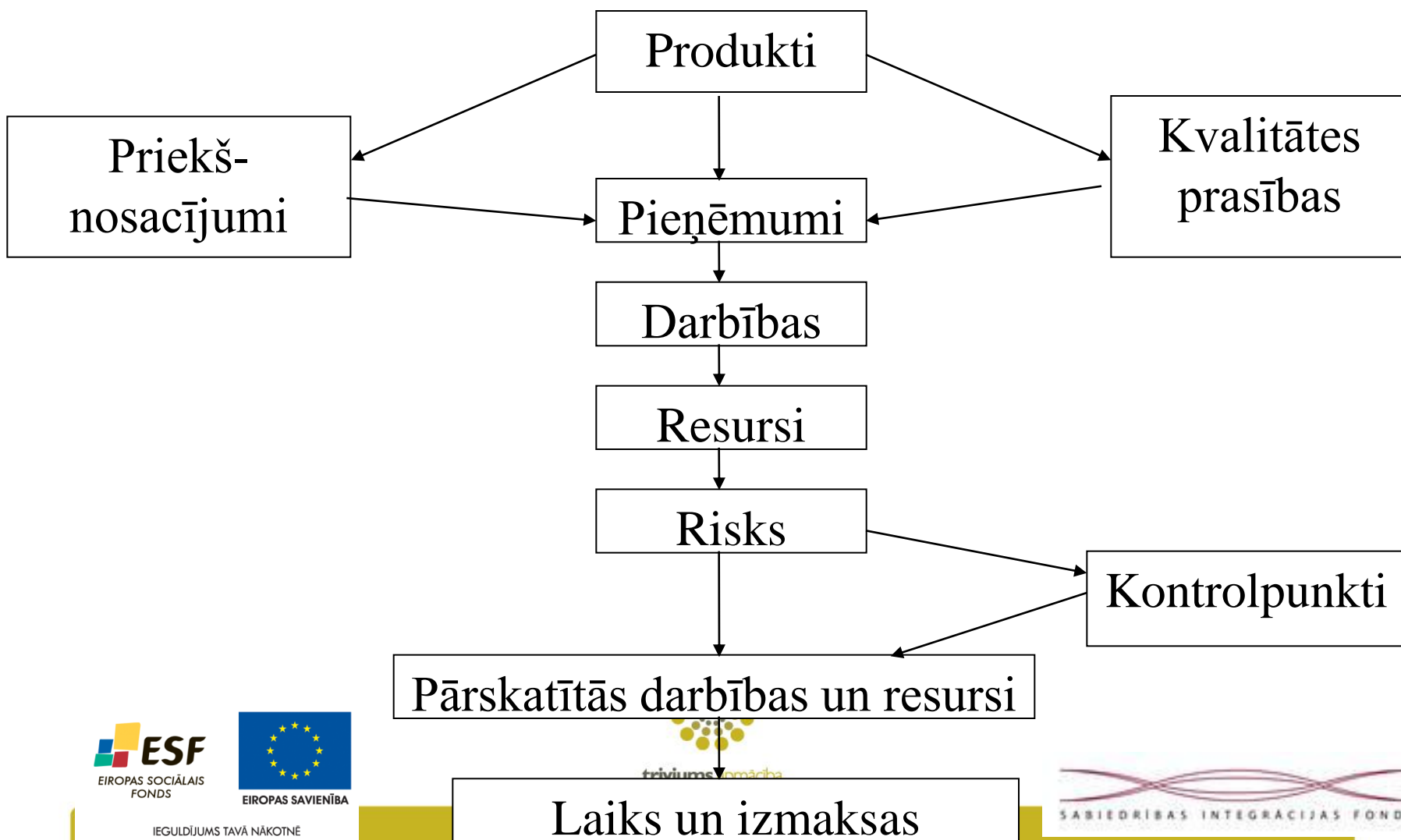
8. Projekta plānošana

- Kas jāplāno obligāti?
- Projekta aktivitāšu un laika plāns
- Projekta budžets
- Cilvēkresursu plāns
- Projekta uzraudzības un izvērtēšanas plāns
- Risku vadības plāns

Plāna elementi

- iegūstamie produkti;
- darbības šo produktu radīšanai;
- darbības produktu kvalitātes apstiprināšanai;
- resursi un laiks, kas nepieciešams visām darbībām (ieskaitot kvalitātes kontroli), un nepieciešamība pēc cilvēkiem ar specifiskām prasmēm;
- saistība starp darbībām;
- ārējās saistības informācijas, produktu vai pakalpojumu sniegšanai;
- kad darbības notiks?;
- punkti, kad tiks novērots un kontrolēts progress.

Plāna elementi

Projekta aktivitāšu plāns

nepieciešams, lai:

- katra darbība būtu atsevišķi kontrolējama;
- varētu tikt izveidots saprotams atbildības sadalījums;
- būtu uzskatāma projekta norise;
- rastos iespēja saskaņot laika grafiku ar rīcībā esošajiem resursiem.

Projekta budžets

- projekta īstenošanas izdevumi;
- izveidojamās sistēmas izdevumi:
 - a) vienreizējos izdevumos- izdevumi, kas rodas projekta gaitā radot sistēmu;
 - b) pastāvīgos izdevumos- izdevumi, kas saistīti ar izveidotās sistēmas ekspluatāciju;

Projekta izdevumi

- Personāla izdevumi;
- Materiālu;
- Kapitālizdevumi;
- Ārējie izdevumi.

Cilvēkresursu plāns

Personāla plānošana sastāv no:

- personāla skaita plānošanas;
- personāla kvalifikācijas plānošanas;
- konkrēto darbinieku plānošanas konkrētiem uzdevumiem (projekta komandas plānošana);
- atbildības matricas sastādīšanas.

Kontroles process

- Lai izstrādātu kontroles procesu ir jānosaka:
 - 1) Kas kontrolē;
 - 2) Kad kontrolē;
 - 3) Ko kontrolē;
 - 4) Kā kontrolē

Kontroles kritēriji

- laika grafika ievērošana;
- budžeta ievērošana;
- līdzekļu izmantošana;
- projekta grupas dalībnieku iesaistīšana;
- starpmērķu sasniegšana u.c.

9. Risku vadība projektos

- Projektu risku vadība
- Risku veidi un to novēršanas pasākumi,

EIROPAS SAVIENĪBA

triviums apmācība

SABIEDRĪBAS INTEGRĀCIJAS FONDS

Projektu riski

- Projekta riski ir neparedzētas situācijas vai notikumi, kuri var negatīvi ietekmēt projekta vai tā atsevišķu elementu izpildi un kavēt projekta kopējo mērķu sasniegšanu.
- Risks ir arī viens no parametriem, no kura viedokļa tiek analizētas alternatīvu variantu priekšrocības.
- Projekta risku raksturo riska faktori:
 - draudi par riska iestāšanās iespējām,
 - riska iestāšanās iespējas
 - iespējamie zaudējumi.

Risku veidi (ārējie)

- Projekta identifikācijas posmā tiek novērtēti iespējamie projekta mērķa sasniegšanas alternatīvu riski, kas galvenokārt ir saistīti ar ārējiem risku izcelsmes avotiem (arēja vide):
 - tehniskie;
 - saimnieciskie (ekonomiskie);
 - politiskie;
 - sociālie;
 - ekoloģiskie.

Risku veidi (iekšējie)

- Iekšējos riskus nosaka pats projekta raksturs, organizatoriski jautājumi, resursu problēmas, darbinieki u.c. iekšējie faktori.
- Galvenokārt šie riski ir saistīti ar projekta pamata parametriem:
 - termiņiem;
 - izdevumiem;
 - kvalitāti;
 - personālu.

Attieksme pret risku

- Attieksmi pret risku ietekme šādi faktori:
 - iespējamais zaudējumu rašanās biežums;
 - pieejamās informācijas ticamība un apjoms;
 - potenciālo zaudējumu nopietnība;
 - riska vadīšanas iespējamība;
 - skaidrība par iespējamām sekām;
 - negatīva tēla rašanās iespēja;
 - spēja novērtēt sekas;

Risks	Ietekme vai raksturojums
Projekta termiņi	Projekta termiņu pagarināšana
Projekta budžets	Budžeta pārsniegšana
Kvalitāte	Neatbilstība kvalitātes prasībām
Projekta satura izmaiņas	Termiņu un izdevumu palielināšanās
Menedžmenta risks	Reorganizācija, kas izraisa komandas sastāva izmaiņas
Riski no piegādātāju puses	Piegāžu aizkavēšanās
Ekoloģiskie riski	Izdevumu pieaugums, termiņu neievērošana, negatīvs tēls

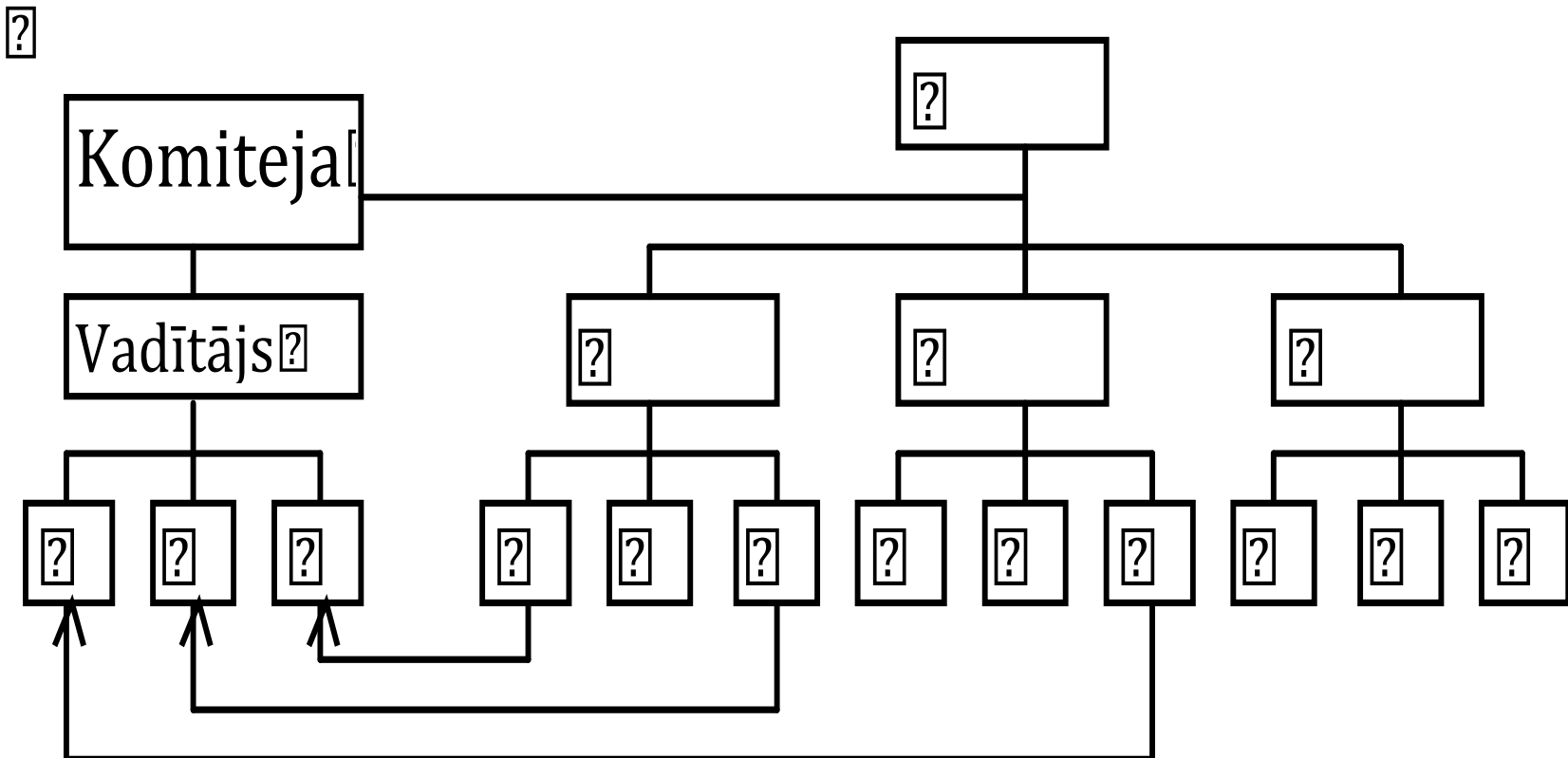
Laika apstākļu riski	Termiņu neievērošana, piegāžu aizkavēšanās, sadārdzināšanās
Tehnoloģiskie riski	Termiņu neievērošana, sadārdzināšanās
Projekta vadītāja kvalifikācija	Pieredzes trūkums
Projekta komandas kvalifikācija	Pieredzes trūkums, apmācību trūkums

10. Projekta organizācija

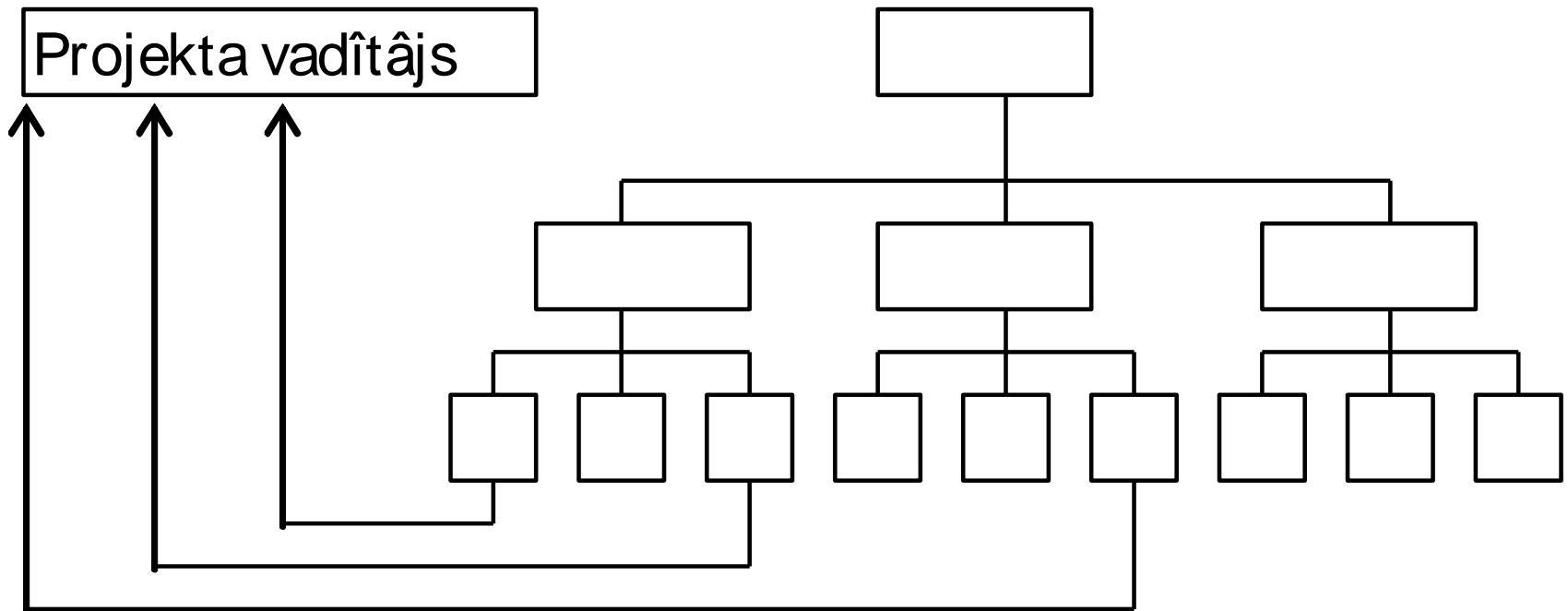
Projekta organizācijas iespējamās formas.
Specifiski organizācijas formas izvēles

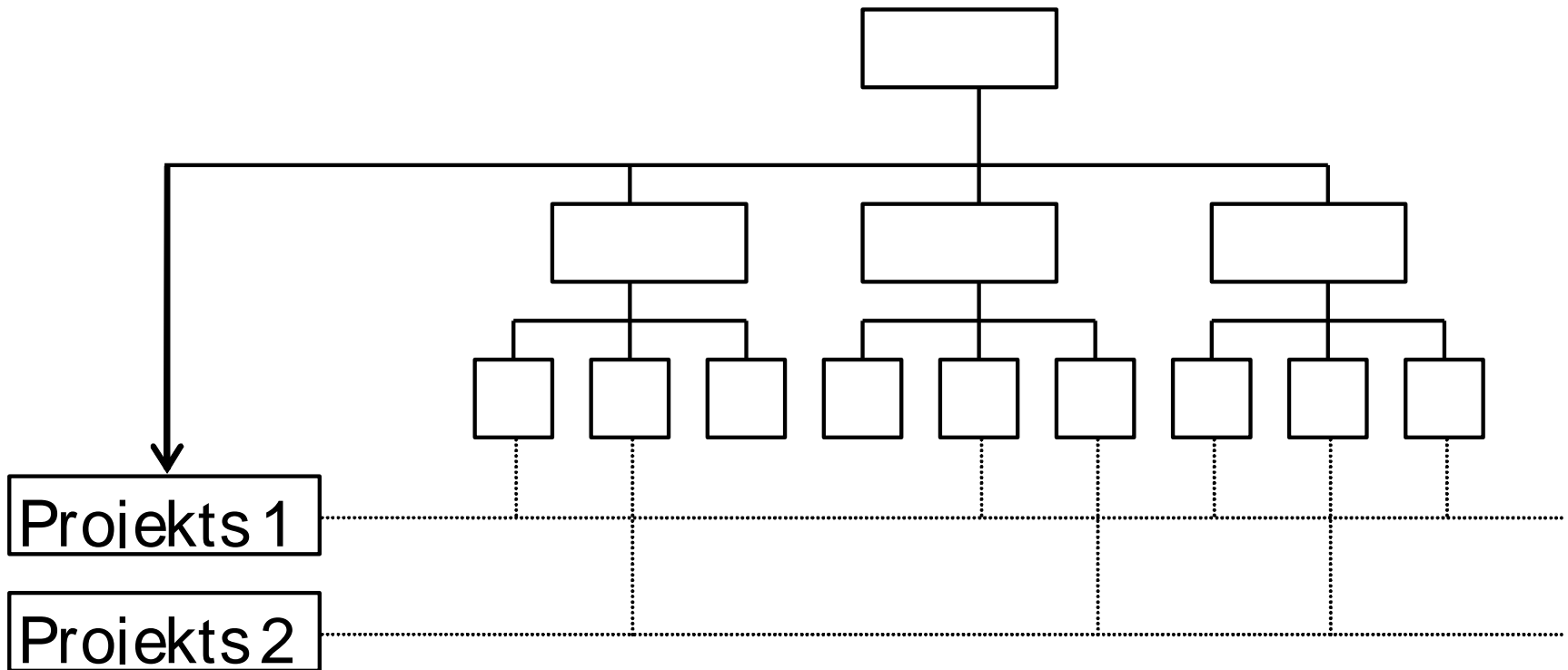
Tīrā projektu organizācijas forma

Štāba projektu organizācijas forma

Matricas projektu organizācijas forma

Specifiski organizācijas formas izvēles kritēriji

- 1) projekta nozīmība
- 2) projekta darbu apjomi
- 3) projekta sarežģītības pakāpe
- 4) projekta ilgums (mēnešos, gados)
- 5) projekta laiks (kalendārais)
- 6) nedrošība projektu mērķu sasniegšanā
- 7) saistība ar citiem projektiem
- 8) prasības projektu vadītājiem
- 9) personāla resursi

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

NOSLĒGUMS

Izvērtējums

Atgriezeniskā saite

Praktiski padomi

Ieteikumi

triviums apmācība